

Mülki təhsil testi

Təlimat

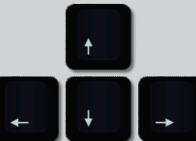
Qarşınızdakı imtahan testinin elektron bukletidir.

Tapşırıqların təlimatı ilə diqqətlə tanış olun, hər bir tapşırığın şərtini yaxşı düşünün və sonra cavab verin.

Testin maksimal xalı -60-dır.

Testə əməl etmək üçün sizə 5 saat vaxt verilir.

Sizə uğurlar arzulayırıq!

Təlimat

➤ **Seçimli cavablı tapşırıq (№1-13, 25.1-25.3)**

Hər suala ehtimal olunan dörd cavab verilir. Onlardan yalnız biri düzgündür. Cavablar vərəqində düzgün cavabın müvafiq xanasında **X** işarəsi qoyun. İşarə edilmiş cavabı düzəltmək istəsəniz **X** işarəsi qoyulmuş xananı bütövlüklə rəngləyin və sonra cavabın yeni variantını işarə edin. Düzəldilmiş cavabın təkrarən seçilməsi qeyri-mümkündür. Hər tapşırığa 1 xal verilir.

➤ **Ardıcılığın müəyyən edilməsi (№14)**

Tapşırıqda verilmiş siyahını göstərilən prinsip üzrə yerləşdirin. Cavabları cavablar vərəqində verilmiş xanalara yazın. Nəzərə alın ki, xanada yalnız seçilmiş cavabın müvafiq rəqəmi yazılır. Hər tapşırığa 1 xal verilir.

➤ **Uyğunluğun müəyyən edilməsi (№15-17)**

Tapşırıqda iki sütunda müxtəlif tipli informasiya verilir. Bu iki sütunda təqdim olunan informasiya arasında uyğunluğu müəyyən edin. Cavabları cavablar vərəqində verilmiş cədvələ yazın. Xalların maksimal miqdarı tapşırıq boyunca göstərilmişdir.

➤ **Səhvın düzəldilməsi (№18)**

Tapşırıqda verilmiş mətndə faktik səhvlərə yol verilmişdir (tarix, termin, ad və s.). Onları tapıb düzəldin. Tapılmış səhvi və onun düzəldilmiş variantını cavablar vərəqində verilmiş cədvələ köçürün (səhvi I sütuna, düzəldilmiş variantı - II sütuna). Nəzərə alın ki, hər bir tapılmış səhvə onun düzəldilmiş variantı ilə birlikdə 1 xal verilir. Xalların maksimal miqdarı tapşırıqlar boyunca göstərilmişdir.

➤ **Səhvın düzəldilməsi (№19)**

Tapşırıqda bir mövzu ilə əlaqədar iki mətn verilmişdir. Hər iki mətndə faktik səhvlər vardır. Sizin vəzifəniz mətnləri təhlil etmək, səhvləri aşkar etmək və əvvəlcədən verilmiş sxemlə müəyyən edilmiş meyarlarla mətnləri qiymətləndirməkdir. Qiyməti cavablar vərəqindəki müvafiq yerə yazın. Xalların maksimal miqdarı tapşırıqlar boyunca göstərilmişdir.

➤ **Açıq sonluqlu tapşırıq (№20, 21, 22, 23, 24, 25.4-25.7)**

Tapşırıqda ehtimal edilən cavablar olmayan sual verilmişdir. Tapşırığın şərtini və sualı diqqətlə oxuyun. Cavab suala adekvat və konkret olmalıdır. Cavabı cavablar vərəqindəki müvafiq yerə yazın. Xalların maksimal miqdarı hər tapşırıq boyunca göstərilmişdir.

1. Sadalananlardan hansı prinsip liberalizmin səciyyəvi əlaməti deyildir?

- Ⓐ. Şəxsiyyətin fərdiliyinin və hər insanın nadirliyinin qəbul edilməsi
- Ⓑ. Şəxsiyyətin zəkasının tanınması dedikdə, hər bir insanın öz həyatını daha yaxşı qurması nəzərdə tutulur
- Ⓒ. Əsasında siyasi idarəetmənin həyata keçirildiyi cəmiyyətin razılaşma prinsipinin qəbul edilməsi
- Ⓓ. İnsanın universal sosial bərabərliyə nail olunan universal azadlığının qəbul edilməsi

2. Pulun əsas funksiyası hansı deyildir?

Ⓛ. Gəlir vasitəsi

ⓓ. Dövriyyə vasitəsi

ⓖ. Yığım vasitəsi

Ⓢ. Dəyər ölçüsü

3. Abraam dinlərini hansı ümumi əlamətlər səciyyələndirir?

ა. Monoteizm

ბ. Diofizitlik

გ. Monofizitlik

დ. Politeizm

4. Utilitarlıq fəaliyyəti hansı əsas prinsipə əsaslanır?

Ⓐ. Həmrəylik

Ⓑ. Xeyirxahlıq

Ⓒ. Gender bərabərliyi

Ⓓ. İqtisadi bərabərlik

5. Gürcüstanın Dövlət Audit Xidməti haqqında hansı fikir düzgündür?

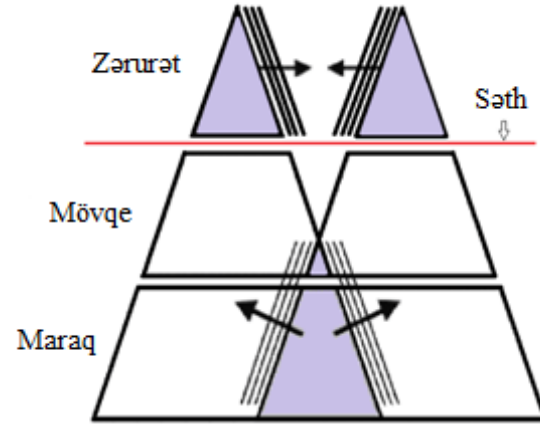
- ა. Maddi ehtiyatlardan istifadə olunmasına nəzarət edən orqandır, onun səlahiyyətlərini Gürcüstan prezidenti müəyyən edir
- ბ. İqtisadi inkişafın idarə olunması xidmətidir və yalnız Gürcüstan prezidenti qarşısında hesabat verməyə borcludur
- გ. Ümumi vəsaitdən və digər maddi dəyərlərdən istifadə olunmasına nəzarət edən monitoring xidmətidir və Gürcüstan parlamenti qarşısında hesabat verir
- დ. İldə iki dəfə hökumətin hesabatı ilə əlaqədar parlamentə nitq təqdim edir və o öz fəaliyyətində müstəqilliyi məhdudlaşdırır

6. Demokratik seçki prinsiplərini nəzərə almaqla əgər seçici fiziki vəziyyətinə görə seçki bülletenini müstəqil surətdə doldura bilmirsə, seçicilərin səsvermə proseduru necədir?

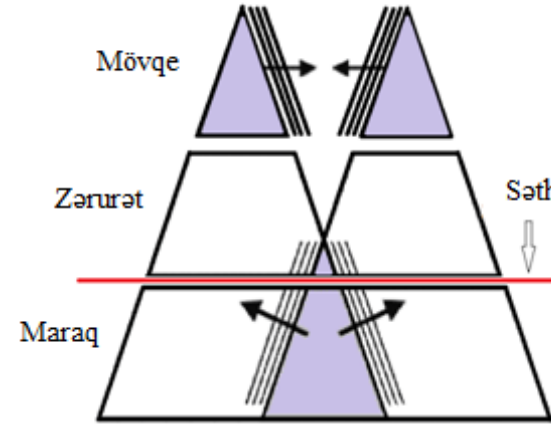
- Ⓚ. Seçici seçki komissiyasının üzvündən, namizəddən, müşahidəçidən, seçki subyektinin nümayəndəsindən başqa hər hansı şəxsi kömək üçün səsvermə kabinetinə dəvət edə bilər.
- Ⓛ. Seçici yalnız məntəqə seçki komissiyasının üzvlərini kömək üçün səsvermə kabinetinə dəvət edə bilər
- Ⓜ. Seçicinin seçkilərdə iştirak etmək hüququ yoxdur, çünki demokratik seçkilərin biri də səsvermə prosesinin gizli olmasıdır.
- Ⓨ. Seçici həm başqa seçicini, həm də məntəqə seçki komissiyasının üzvlərini kömək üçün səsvermə kabinetinə dəvət edə bilər

7. Münaqişəli şəraitdə cəlb olunmuş tərəflərin ehtiyaclarının, mənafelərinin və mövqelərinin qarşılıqlı əlaqəsini hansı sxematik təsvir düzgün əks etdirir?

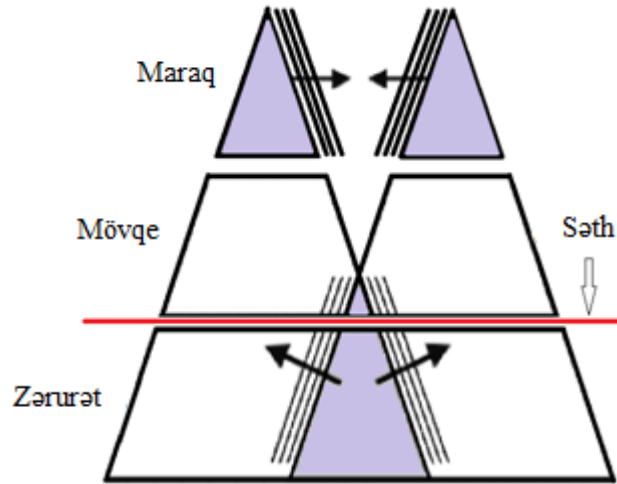
δ.

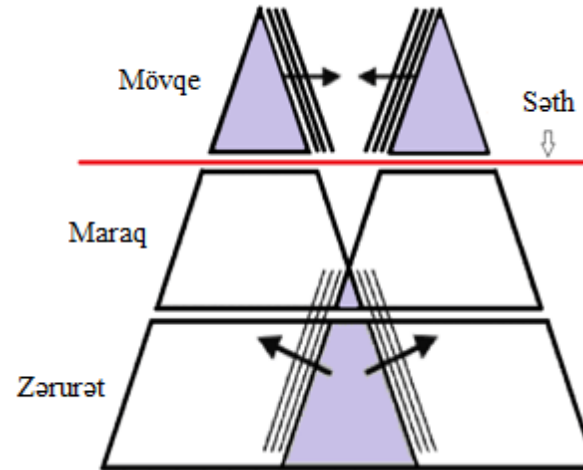
δ.

δ.

δ.

8. Gürcüstan qanunu hər cür ayrı-seçkilik formalarının aradan qaldırılmasını müdafiə edir:

ა. Ancaq Gürcüstan vətəndaşlarının hüquqlarını

ბ. Gürcüstan ərazisindəki hər bir şəxsin hüquqlarını

გ. Eksklüziv olaraq seksual və dini azlıqların hüquqlarını

დ. Əksəriyyətdə olan vətəndaşlardan başqa hər bir insanın hüquqlarını

9. Mədəni relativizm dedikdə nə nəzərdə tutulur?

- Ⓛ. Mədəniyyətlər arasında fərqlərin pozulması
- Ⓜ. Öz mədəniyyət normaları və dəyərləri ilə başqa mədəniyyətlərin qiymətləndirilməsi
- Ⓝ. Bir universal mədəni dəyərlər kontekstində fərqli mədəni fenomenlərin düşünülməsi
- Ⓞ. Özlərini əks etdirən mədəniyyətin kontekstində mədəni fenomenlərin dərk edilməsi

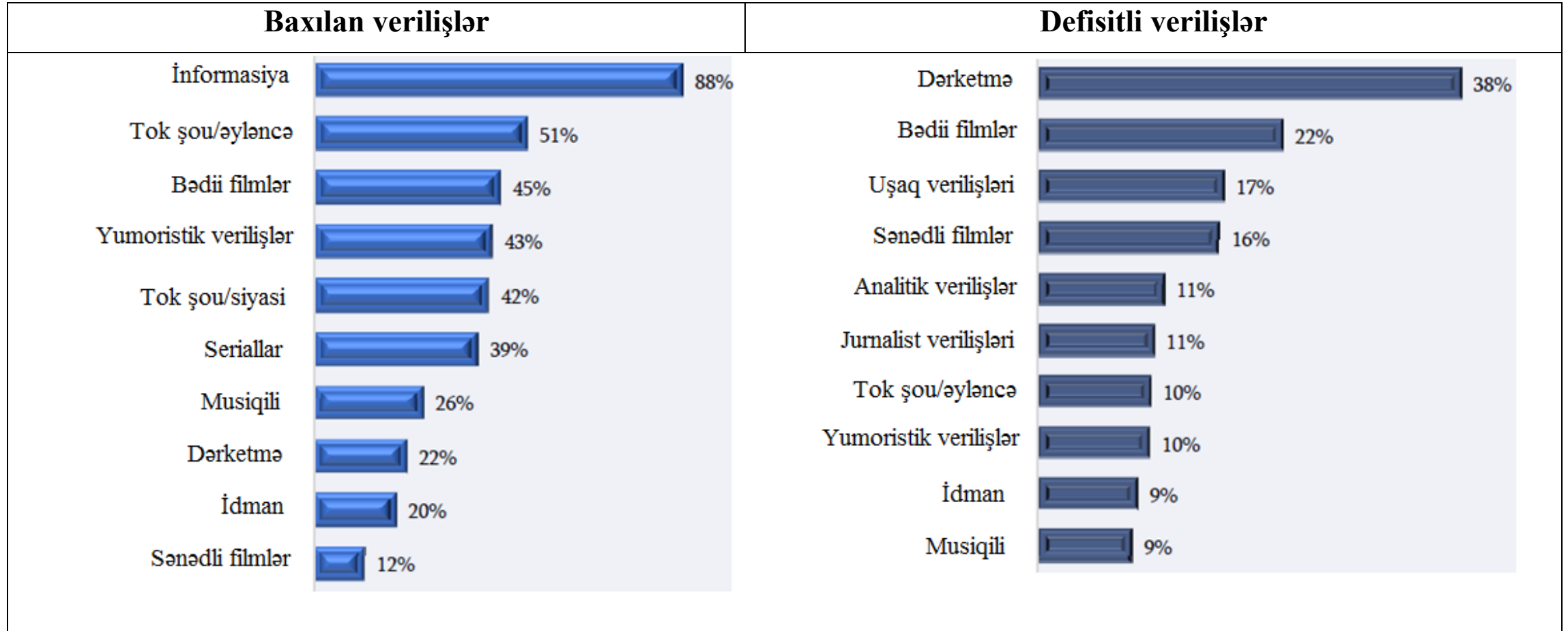
10. Həddi-bülüğa çatmamışların işlə təmin edilməsi haqqında fikirlərdən Gürcüstan əmək məcəlləsinə hansı uyğun deyildir?

- ə. Həddi-bülüğa çatmamışların oyun biznesində və gecə əyləncə müəssisələrində işlə təmin edilməsi qadağandır
- ə. 16 yaşınadək həddi-bülüğa çatmamış şəxsin işlə təmin edilməsi üçün onun qanuni nümayəndəsinin yaxud qəyyumunun razılığı lazımdır
- ç. Qəyyumun razılıq verdiyi təqdirdə 14 yaşınadək həddi-bülüğa çatmamışların işlə təmin edilməsi yalnız idman və incəsənətlə əlaqədar, mədəni sahədə, həmçinin reklam xidmətində mümkündür
- ç. Qəyyumun razılıq verdiyi təqdirdə həddi-bülüğa çatmamış şəxsin əczaçılıq əşyaları hazırlamaqla, daşımaqla və satmaqla əlaqədar işlərin yerinə yetirilməsinə yol verilir

11. Sosial-demokratik ideologiyanın səciyyəvi əlamətlərini və xüsusiyyətlərini hansı fikir düzgün əks etdirir?

- Ⓚ. Planlı iqtisadiyyatın saxlanılması və dövlət tərəfindən vətəndaşların sosial vəziyyətinə görə tam məsuliyyəti öz üzərinə götürmək
- Ⓛ. Bazar iqtisadiyyatının saxlanılması və vətəndaşların sosial vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üçün mərkəzləşdirilmiş iqtisadi sistemdən istifadə olunması
- Ⓜ. Dövlət tərəfindən iqtisadi məkana maksimum qarışmamaq və vətəndaşlar tərəfindən sosial vəziyyətə görə məsuliyyəti bütünlüklə öz üzərinə götürmək
- Ⓨ. Dövlət tərəfindən bazar iqtisadiyyatına planlaşdırma elementlərinin daxil edilməsi və azad ticarət şəraitində hər bir vətəndaşın sosial təminatı

12. Tapşırıqda tele-radio verilişlərinin üstünlüklərinin tədqiqinin nəticələri verilmişdir. Diaqram gürcü televiziya məkanında mövcud olan verilişlərin reytingliliyini və qıtlığını əks etdirir:

Diaqramın göstəricilərinə hansı fikir uyğun gəlir?

- Ⓢ. Sorğu edilənlərin 43%-i baxılan verilişlər arasında yumoristik verilişləri göstərir, buna baxmayaraq sorğu edilənlərin əksəriyyəti bu cür verilişləri defisit sayır
- ⓓ. İdman verilişlərinə baxışda yeganə aşağı göstərici vardır ki, bu da defisitli verilişlərin siyahısında yüksək göstəriciyə səbəb olur
- ⓖ. Dərketmə verilişləri yüksək reytinglə və aşağı defisitliliklə digər verilişlər arasında fərqlənir
- Ⓣ. Sorğu olunanların yarıdan çoxu əyləncəli tok-şoulara baxır, eyni zamanda sorğu olunanların 10%-i bu cür verilişləri defisit sayır

13. Tapşırıqda “Beynəlxalq şəffaflıq - Gürcüstan” tərəfindən 2015-ci ildə keçirilmiş ictimai fikrin tədqiqinin bəzi nəticələri verilmişdir:

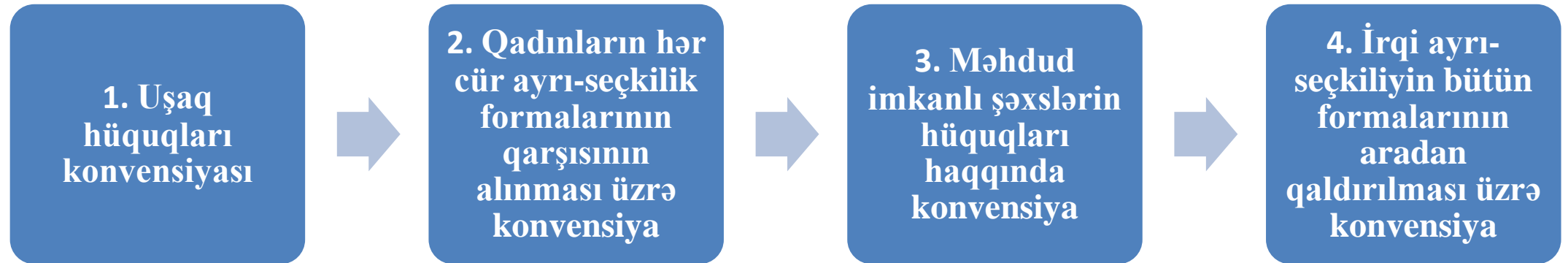
- Sorğu edilənlərin 5%-i vəzifəli şəxslər tərəfindən açıq müsabiqə keçirilmədən öz qohumlarının, dostlarının yaxud partiyanın üzvlərinin ümumi bölmədə işlə təmin edildiyini doğruldur, fərdi bölmədə bu cür işlə təminatı isə 19% düzgün sayır.
- Sorğu edilənlərin 68%-i, fərdi bölmədə isə respondentlərin 34%-i üçün vəzifəli şəxslərin qohumlarını, dostlarını yaxud partiyanın üzvlərini ümumi bölmədə işlə təmin etmək özünü doğrultmur
- Vəzifəli şəxslər tərəfindən ümumi bölmədəki vətəndaşların 17%-i, fərdi bölmənin isə 25%-i bu cür qərarı qismən düzgün sayır.

Göstəricilər əsasında çıxarılan hansı nəticə düzgündür?

- ა. Sorğu edilənlərin mütləq əksəriyyəti üçün nepotizm fərdi bölmədə özünü doğrultmur
- ბ. Sorğu olunanların əksəriyyəti üçün nepotizm ümumi bölmədə özünü doğruldur
- გ. Sorğu olunanların böyük qismi nepotizmi fərdi bölmədə ümumi bölmədə olduğundan daha yol verilən sayır
- დ. Ümumi bölmədə sorğu olunanların daha böyük qismi nepotizmi fərdi bölmədə olduğundan qismən düzgün sayır

14. (1) Sxemdə BMT-nin insan hüquqları haqqında konvensiyaları qeyri-ardıcılıqla verilmişdir.

Konvensiyaları onların qəbul edilməsi tarixinə müvafiq olaraq xronoloji qaydada yerləşdirin.

	2*		
--	----	--	--

*Cədvəldə düzgün cavab göstərilmişdir

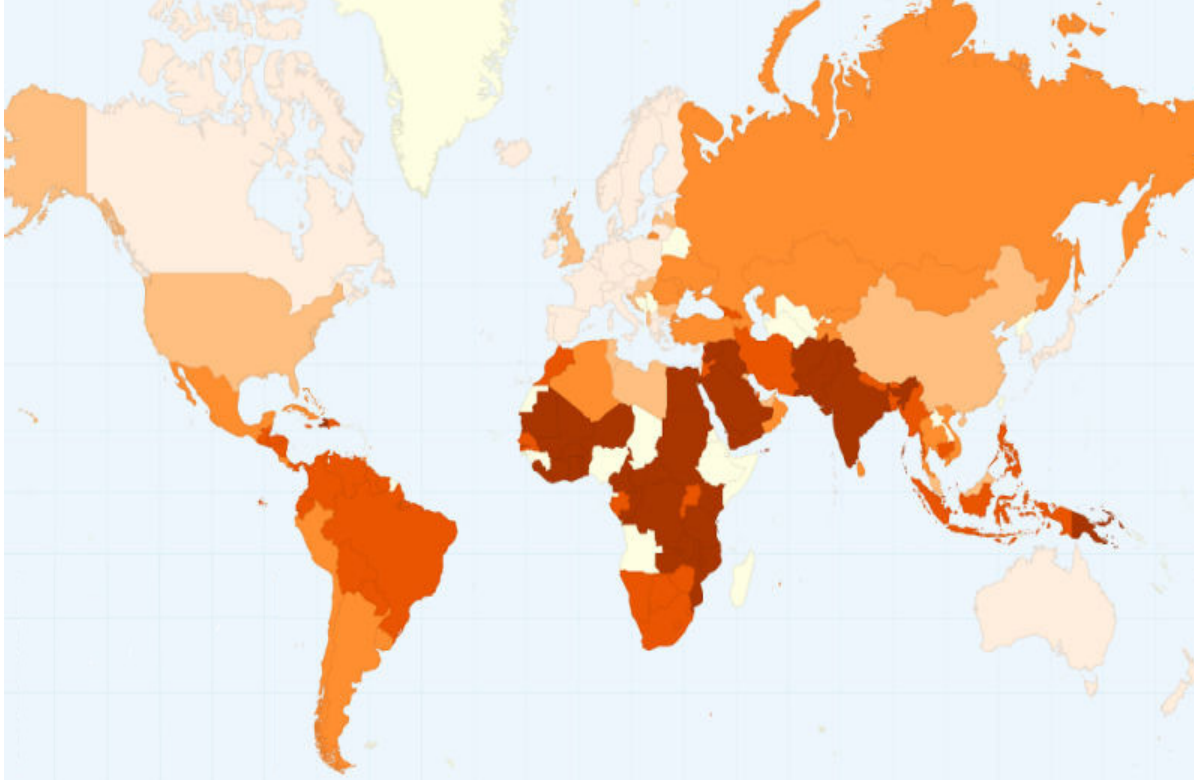
15. (1) II sütunda adı qeyd olunmuş demokratiya modellərini I sütunda verilmiş əsas səciyyərlə uyğunlaşdırın:

I. Əsas səciyyərlər	II. Demokratiya modelləri
<p>ə. Vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının həyata keçirilməsinin təmin olunması və şəxsiyyətin öz sosial-mədəni vəziyyətinə görə məsuliyyətini etiraf etməsi</p>	<p>1. „Xalq demokratiyası“</p>
<p>ð. Öz icmasının həyatında şəxsiyyətin bilavasitə iştirakının dərəcəsini yüksəltmək, bunun üçün hər bir fərdə siyasi bərabərlik qazanmaq, vətəndaşlıq özünüdərkini artırmaq imkanı verilsin</p>	<p>2. Klassik (afinasayağı) demokratiya</p> <p>3. „İmkan yaradan demokratiya“</p>
<p>ğ. Ploretariat diktaturasının əsas məqsədi ümumi mülkiyyət yolu ilə sosial-iqtisadi bərabərliyə nail olmaqdır</p>	<p>4. „Müdafiəçi demokratiya“</p>
<p>ç. Birbaşa xalq özünüidarəetməsi zamanı mühüm qərarlar xalq yığıncağında qəbul edilir</p>	

16. (2) II sütunda verilmiş müsabiqənin formalarını I sütunda verilmiş əsas səciyyərlə uyğunlaşdırın:

I. Əsas səciyyərlər	II. Müsabiqənin formaları
s. Bazarda bir neçə subyekt bir çox istehlakçının tələbatını ödəyir	1. Ayrı-seçkilik inhisarı
ð. Bazarda yalnız bir istehsalçı və çoxlu istehlakçı vardır	2. Oliqopoliya
g. Müəssisələr istehlakçıya oxşayır, ancaq qeyri-identik məhsul təklif edirlər	3. Mükəmməl rəqabət
ç. İstehsalçılar böyük miqdarda analoji məhsul istehsal edirlər	4. İnhisar rəqabəti
ç. Şirkət müxtəlif alıcılar üçün müxtəlif qiymət müəyyən edir	5. İnhisar

17. (1) Xəritə dünyada gender bərabərliyinin dərəcəsini əks etdirir. II sütunda verilmiş gender bərabərliyinin dərəcəsini cədvəlin I sütununda verilmiş ölkələrə uyğunlaşdırın:

I. Ölkə

⸎. Rusiya

⸏. Hindistan

⸒. Gürcüstan

⸞. Norveç

⸑. Çin

II. Gender bərabərliyinin dərəcəsi

1. Çox yüksək

2. Yüksək

3. Orta

4. Aşağı

5. Çox aşağı

18. (6) Mətni diqqətlə oxuyun, səhvləri tapın və düzəldin:

Ayrı-seçkilik problemi

Hər bir insan doğulduğu gündən bərabərdir və bərabər hüquqlardan istifadə edir prinsipi insanların hüquqları ideyasının məhək daşıdır. Bərabərlik ideyası şəxsiyyətin ləyaqətindən irəli gəlir və beynəlxalq yaxud milli sənədlərdə əks etdirilmişdir.

Bir çox beynəlxalq aktlar müxtəlif əlamətlərlə insanın ayrı-seçkiliyi məsələsinə aiddir, o cümlədən: insan hüquqları ümumi bəyannaməsi (1951-ci il.); insan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının müdafiəsi üzrə Avropa memorandumu (1950-ci il); Sosial, iqtisadi və mədəni hüquqlar üzrə beynəlxalq pakt (1966-cı il).

Gürcüstanın 1995-ci il mülki məəcəlləsinin 2-ci fəslinə əsasən “hər bir insan doğulduğu gündən məhdudlaşdırılmışdır və irqinə, dərisinin rənginə, dilinə, cinsinə, dininə, siyasi və digər baxışlarına, milli, etnik və sosial mənsubiyyətinə, mənşəyinə, əmlak və zümrə vəziyyətinə, yaşayış yerinə baxmayaraq qanun qarşısında bərabərdir”.

[Mətnin ikinci səhifəsinə keçid](#)

İnsanın təəhhüdlərinin hər hansı sosial, irqi, cinsi mənsubiyyətinin, siyasi, dini yaxud başqa baxışlarının məhdudlaşdırılmasına ayrı-seçkilik deyilir. Misal üçün “Qadınların ayrı-seçkiliyinin bütün formalarının qarşısının alınması haqqında” konvensiyanı göstərək. Ona əsasən: qadının ayrı-seçkiliyi “sosial əlamətlə hər hansı fərq qoyulması yaxud məhdudlaşdırılması, nəticədə siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni, mülki yaxud hər hansı digər sahədə insan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının tanınması, faydalanması yaxud istifadə etməyin zəiflədilməsi və ya tam imtina edilməsi deməkdir”.

İnsan hüquqlarının müdafiəsi üzrə beynəlxalq və milli mexanizmlər dövlət tərəfindən ayrı-seçkiliyin təsirindən insanın müdafiəsinə istiqamətləndirilmişdir.

19. (6) Tapşırıqda şagirdlərin yazdığı “Dövlət quruculuğu” mövzusunda iki mətn verilmişdir. Mətnlərdə səhvlər ola bilər. Mətnlərlə tanış olun, onların məzmununu təhlil edin və aşağıda təklif olunan meyarlarla onları qiymətləndirin.

I mətn:

Dövlətlər bir-birlərindən müxtəlif əlamətlərinə görə fərqlənirlər. Ancaq hər bir dövlət üçün onun öz ərazisi olması vacibdir. O bunun vacib əlamətidir. Sadə və mürəkkəb dövlətləri bir-birindən bu əlamətlə fərqləndirirlər. Federativ dövlətlər az-çox müstəqilliyə malik olan dövlət vahidlərinə bölünmüşlər.

Dövlətlər həmçinin idarəetmə formaları ilə də fərqlənirlər. İdarəetmənin iki əsas forması vardır. Onlar aşağıdakılardır: Monarxiya – ali dövlət hakimiyyəti bir şəxsə - monarxa məxsus olur. Respublika – dövləti əhali tərəfindən seçilmiş orqanlar və vəzifəli şəxslər idarə edirlər. Monarxiya əsasən iki cür qeyri-məhdud yaxud mütləq və məhdud və ya konstitusionaldır.

Monarxiyadan fərqli olaraq respublikanın hakimiyyət formasına dövlət hakimiyyəti kollegiya xarakteri verir və hakimiyyətin bölüşdürülməsi prinsipinə əsaslanır. Bu zaman məhkəmə, icra və qanunvericilik hakimiyyətləri qarşılıqlı müvazinət prinsipinə əsaslanır

[II mətnə keçid](#)

[Qiymətləndirmə sxeminə keçid](#)

II mətn:

Dünyada mövcud olan dövlətlərin həm ümumi, həm də bir çox fərqli əlamətləri vardır. Dövlətin idarə olunması və ərazi quruluşu məsələləri onların arasındadır.

Hər bir dövlətin sərhədlərlə əhatə edilmiş ərazisi vardır və onlardan bəziləri unifikasiya forması ilə qurulmuşdur, yaxud onun ərazisində yalnız bütün ölkə üçün ümumi ali hakimiyyət orqanları mövcuddur.

Ölkələrin idarə edilməsi formalarından monarxiyanı və respublikanı göstərmək olar. Monarxiya isə mütləq və konstitusional monarxiyaya bölünür. Çarın, imperatorun yaxud şahın konstitusiyasına uyğunlaşdırılmış və tək hakimiyyətli üsul-idarəsi vardır.

Monarxiyadan fərqli olaraq, respublika idarəetmə formasında dövlət hakimiyyəti kollegial xarakter daşıyır və hakimiyyətin bölüşdürülməsi prinsipinə əsaslanır. Bu zaman məhkəmə, icra və qanunvericilik hakimiyyətləri qarşılıqlı müvazinət prinsipinə əsaslanır. Qarşılıqlı nəzarət mexanizmləri idarəetmə sisteminin necə olduğunu – prezident yaxud parlament respublikası olduğunu müəyyən edir.

[I mətnə qayıdış](#)

[Oymətləndirmə sxeminə keçid](#)

Qiymətləndirmə sxemi ilə diqqətlə tanış olun və verilmiş meyarlar üzrə hər iki mətni qiymətləndirin. Qiymətləndirmə sxeminin hər meyarı üçün ayrı-ayrılıqda müvafiq xal yazın:

	I. Meyarlar	II. Maksimal xal	III. Xalların verilməsi prinsipi
A.	İnzibati-ərazi quruluşu	2	Hər düzgün <u>qeyd olunmuş</u> və <u>izah edilmiş</u> inzibati-ərazi quruluşu forması – 1 xal
B.	İdarəetmənin əsas formaları	2	Hər düzgün qeyd olunmuş və izah edilmiş idarəetmənin əsas forması – 1 xal
C.	İdarəetmə sistemi	5	Hər düzgün qeyd olunmuş idarəetmə sistemi– 1 xal

Verdiyiniz xalları cavablar vərəqində verdiyiniz cədvələ yazın:

		A	B	C
19.1	I mətnin qiymətləndirilməsi			
19.2	II mətnin qiymətləndirilməsi			

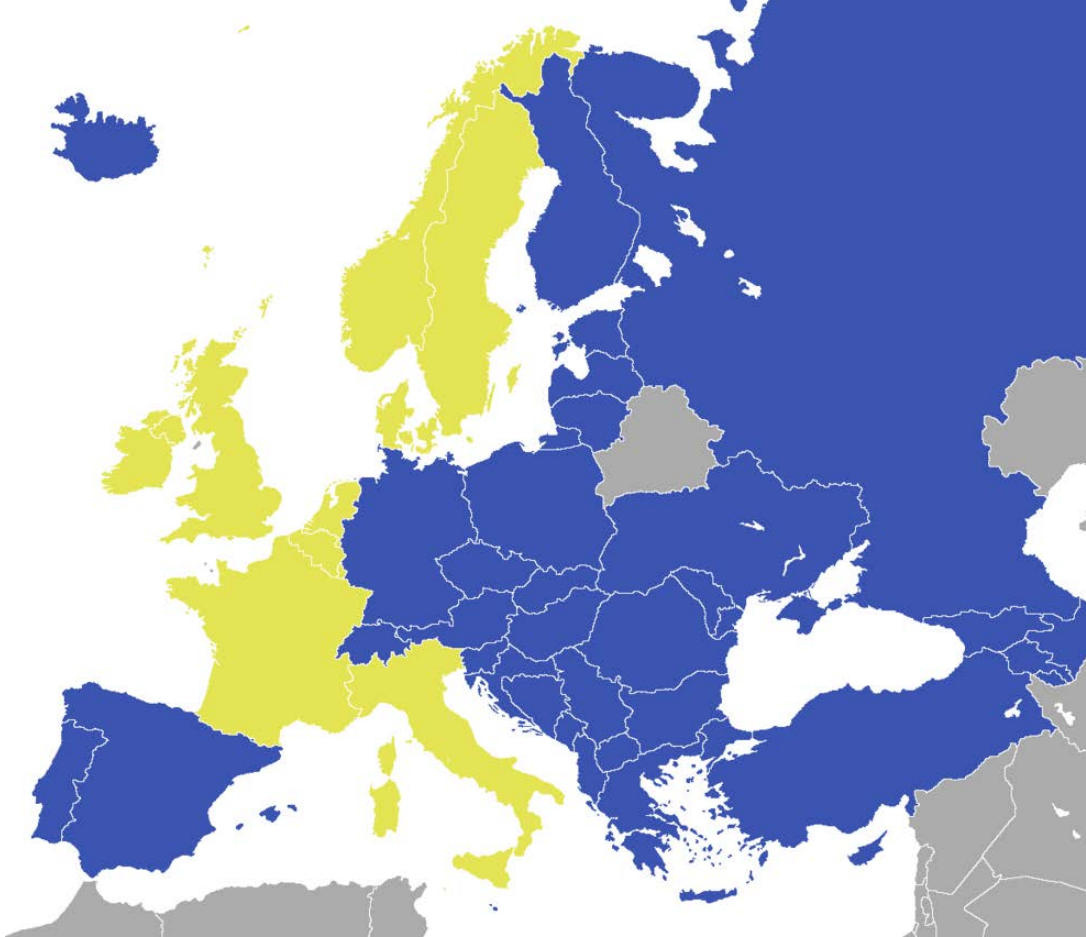
I mətnə qayıdış

II mətnə qayıdış

20. (4) Siyasi ideologiyaların, onların səciyyələrinin və konkret tarixi nümunələrin natamam sxematik təsviri verilmişdir. Sxemin boş hücrələrini doldurun:

Siyasi ideologiyalar	Səciyyəvi əlamətlər	Tarixi nümunələr
1.	Radikal dəyişikliklər barədə qarşıdurma və təcrübəli siyasi praktikanı rəhbər tutma	Marqaret Tetçerin siyasi fəaliyyəti 1980-ci illərdə
Federalizm	Dövlətin tərkib subyektləri üçün (torpaqlar, prinsiplər və s) siyasi yaxud iqtisadi özünüidarəetmənin verilməsi	2.
Millətçilik	3.	1919-cu ildə türk milli hərəkatının yaranması və 1923-cü ildə Türkiyənin respublika elan edilməsi
4.	Antihumanist, irqçi və şovinist siyasi ideologiyaya əsaslanan diktatura və totalitar rejim	1939-cu ildə İtaliya çarlığı tərəfindən Albaniya çarlığının işğalı

21. (4) Xəritədə göy və sarı rənglərlə beynəlxalq təşkilatlardan birinin üzvü olan ölkələr göstərilmişdir. Xəritənin təhlili əsasında suallara cavab verin:

21.1 Xəritədə hansı beynəlxalq təşkilat göstərilmişdir?

21.2 Xəritədə sarı rəngin nəyi göstərdiyini izah edin

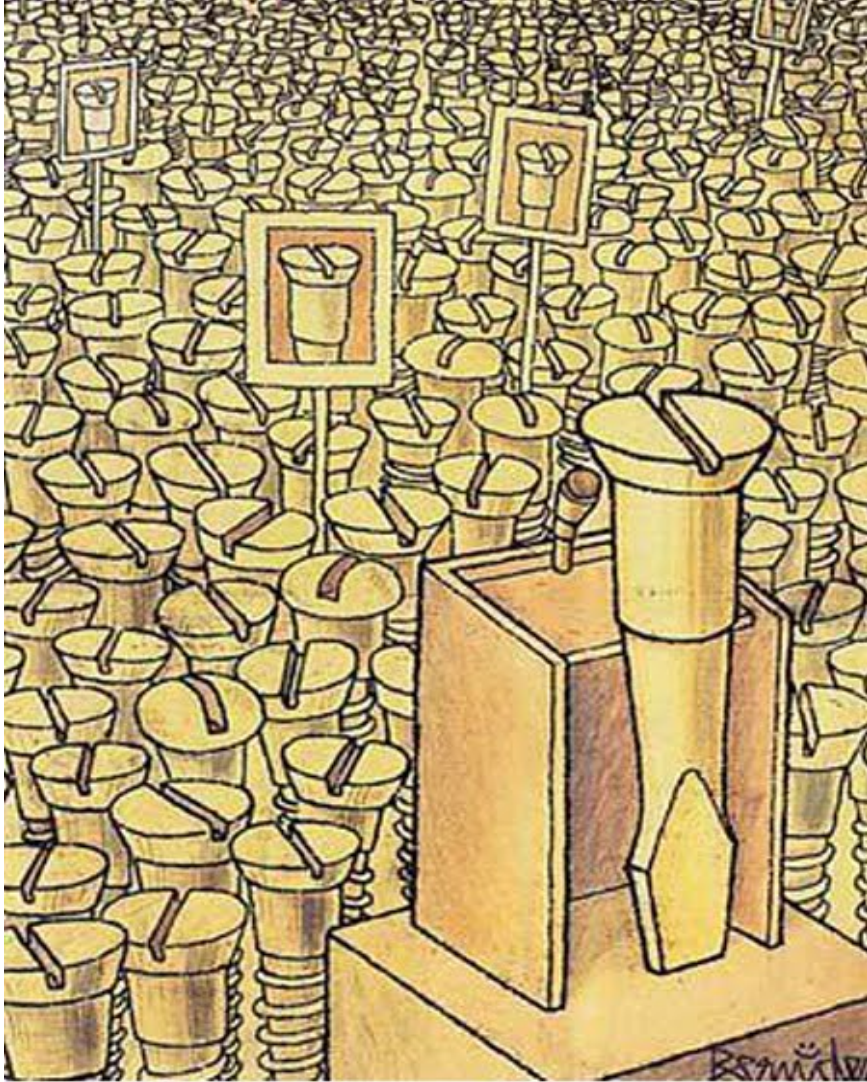
21.3 Fəaliyyətində Gürcüstanın iştirak etdiyi təşkilatın strukturunun adını çəkin

22. (5) Tapşırıqda məktəb layihəsinin məqsədinin, vəzifələrinin və həyata keçirilməsi yollarının natamam variantı verilmişdir. Məktəb layihəsinin mükəmməl forma alması üçün tapşırıqlara aşağıdakı ardıcılıqla əməl edin:

- I.** Cədvəldə verilmiş həyata keçirmək yollarının siyahısı ilə əlaqədar I məsələni müəyyən edin və yazın; (*tapşırıq 22.2*)
- II.** Fikrinizcə, cədvəldə verilmiş II məsələyə əməl edilməsinin həyata keçirilməsinin üç müxtəlif yolunu yazın; (*tapşırıq 22.3*)
- III.** Layihənin hər iki məsələsi və onların həyata keçirilməsi yolları ilə əlaqədar olaraq nail olmaq mümkün olan layihənin məqsədini müəyyən edin və yazın. (*tapşırıq 22.1*)

22.1	Layihənin məqsədi: <i>(Verilmiş məsələlər və həyata keçirilmiş yollarla əlaqədar nail olmaq mümkün olan məqsədi yazın)</i>
22.2	Layihənin I məsələsi: <i>(I məsələnin həyata keçirilməsi yolları ilə əlaqədar olaraq konkret məsələni müəyyən edin və yazın)</i> Layihənin II məsələsi: Zərərli münasibətlərin yaranmasının səmərəli prevensiyası kimi sağlam həyat tərzinin populyarlaşdırılması
22.3	<u>I məsələnin həyata keçirilməsi yolları:</u> 1. Kiçik qruplar halında şagirdlər tərəfindən psixoloji və davranış münasibətləri haqqında ədəbiyyatın işlənilib hazırlanması və təqdimatın təşkil edilməsi; 2. Şagirdlər tərəfindən “zərərli əşyalar haqqında nə bilirəm” sorğusunun işlənilib hazırlanması, yuxarı sinif şagirdlərinin və onların valideynlərinin sorğu edilməsi və nəticələrin təhlili 3. Dəvət olunmuş psixoloq/narkoloq tərəfindən zərərli münasibətlərdən yaranan psixosomatik və davranış pozuntuları haqqında həddi-bülüğa çatmamışlar arasında mühazirə-seminarın keçirilməsi <u>II məsələnin həyata keçirilməsi yolları:</u> <i>(Verilmiş məsələnin həyata keçirilməsinin üç müxtəlif yolunu yazın)</i> 1. 2. 3.

23. (4) İllüstrasiya ilə tanış olun və suallara cavab verin:

23.1 Fikrinizcə, illüstrasiyada başlıca fikir nədir?

23.2 Qeyd olunan problemin bugün üçün nə dərəcədə aktual olduğunu dəlillərlə müzakirə edin.

23.3 Bu problemin həlli vasitəsinin nə ola bildiyini dəlillərlə müzakirə edin. Misal gətirin.

24. (5) Mətnlə tanış olun və aşağıda verilmiş göstərişlərə müvafiq olaraq tapşırığa əməl edin:

“Vaxt var idi, dinin, məzhəbin müxtəlifliyinə də inanırdılar. Vaxt var idi, fikirləşirdilər ki, eyni dövlətin millətləri müxtəlif qaydalarla Allahı tərifləyir, dövlətin birliyi xeyir gətirməz və pozulacaq, - deyirdilər. İslahat təsdiq etdi ki, bu fikir yalnız savadsızlığın bəhrəsidir; təsdiq edildi ki, eyni dövlətdə müxtəlif dinlər çox gözəl yerləşə bilər və birlik ittifaqı kökündən bir daşı da tərpedə bilməz. Vaxt gələcək və zənnimizcə, uzun müddət gözləmək də lazım olmayacaq və dil barədə, hazırda din haqqında korlar və görənlər bunu bir səsle deyəcəklər”.

İlya Çavçavadze, Daxili icmal, 1881-ci il, mart

24.1 Mətnlə əlaqədar diskussiya mövzusunü müəyyən edin və adını çəkin. Sizin seçdiyiniz diskussiya mövzusunun verilən mətnə uyğunluğu və aktualığı barədə müzakirə aparın;

24.2 A. Diskussiya zamanı yaranmış mövqeni müdafiə etmək üçün iki dəlilin adını çəkin;

B. Diskussiya zamanı yaranmış mövqeni rədd etmək üçün iki dəlilin adını çəkin;

(Hər bir dəlil əslində müstəqil fikrin daşıyıcısı olmalıdır)

25. (8) Verilmiş mənbələri təhlil edin və suallara cavab verin:**Mənbə N1**

“Spartalılarda cah-cələla və sərvətə cəhd göstərilməsini daha çox aradan qaldırmaq üçün Likurqe üçüncü ən gözəl qaydanı tətbiq etdi. Bu, ümumi yemək qaydası – sisitilər idi. Yemək zamanı vətəndaşlar bir yerə toplaşmalı və qanunla müəyyən edilmiş ümumi yeməyi yeməli idilər. Onlara evdə yemək, masanın yanına qoyulmuş qiymətli çarpayının üstündə uzanmaq və ixtisaslaşmış aşpazların hazırladıqları xörəkləri yemək qadağan edilmişdi”.

Plutarx (56-127), „Likurqe“

Mənbə N2

“Mülki cəmiyyət anlayışı fərqləndirməyə ehtiyac duyur: ümumi və xüsusi (fərdi), dövlət və cəmiyyət, ideal və real, daxili və xarici aləm arasında fərqləndirmə. Mülki cəmiyyət belə bir inam faktına əsaslanır ki, insanın etimadı öz mənafeyinə uyğunlaşır, şəxsi və ümumi aləmlər arasında bir növ simmetriya yaranır. O inama ki, bizim sərbəst hərəkətlərimiz ümumi xeyirxahlığa xidmət edir.

Hər şeyə kənardan təsir vasitəsi ilə, hər şeyi tapdalamaqla gözlənilmədən yaradılan cəmiyyət qura bilməzsən. Oktyabr inqilabı dövründə məhz belə oldu. Dövlət hər şeyə müdaxilə etməyi qərara aldı. Bu işə mülki cəmiyyətin ölümüdür. O vətəndaşlara ölümdən sonra həyat bəxş edir, - dövlət tərəfindən təminat verilmiş, lakin böyüyə bilməyən minimal həyat”.

Merab Mamardaşvili (1930-1990)

Mənbələrə keçid: [1](#); [3](#);

Tapşırıqlara keçid: [25.1](#); [25.2](#); [25.3](#); [25.4-25.7](#)

Mənbə N3

“Bu orta təbəqə üçün nəzərdə tutulmuş binalarda (korporuslar nəzərdə tutulur) adamların taleyi buraya daxil olduqları ilk gündən müəyyən edilir. Yəqin razı olarsınız ki, azadlıq ilk növbədə özünü insanların bu və ya digər fəaliyyəti harada və necə həyata keçirmələrində əks etdirir, axı onların gördüyü işlər bir-birinin eynidir”.

Robert Muzili, „Qaratoyuq“ (1936)

25.1. Birinci mənbədə müzakirə olunmuş münasibət hansı ideologiya üçün səciyyəvi ola bilər?

а . Liberalizm

б . Mühafizəkarlıq

в . Sosializm

г . Neoliberalizm

Mənbələrə keçid: [1;](#) [2;](#) [3;](#)

Tapşırıqlara keçid: [25.2;](#) [25.3;](#) [25.4-25.7](#)

25.2. Mamardaşvilinin fikrincə:

- ⸁ . Şəxsi və ümumi məkanların ayrılması insanın cəmiyyətdən yadlaşmasına səbəb olur
- ⸂ . Mülki cəmiyyət yalnız insanın başqa adamlarla birgəyaşayışının zəruriliyi dərk edildikdə təsirli ola bilər
- ⸃ . Fərdi və dövlət sahələrini ayırmadan vətəndaşları azad saymaq qeyri-mümkündür
- ⸄ . Dövlətin insanın şəxsi həyatına nəzarət etmədiyi mütləq azadlıq şəraitində qarışıqlıq yarana bilər

Mənbələrə keçid: [1](#); [2](#); [3](#);

Tapşırıqlara keçid: [25.1](#); [25.3](#); [25.4-25.7](#)

25.3. Robert Muzilinin fikrincə:

- ⸈ . İnsanın yaşayış mühiti onun azadlığının yeganə təzahürüdür
- ⸉ . İnsanın azadlığı öz həyatını öz baxışı ilə qurmaqda əks olunur
- ⸊ . İnsanlar həmişə bir-birindən fərqli hərəkət edirlər ki, bu da prinsipcə düzgün deyildir
- ⸋ . İnsanın azadlığı yalnız başqa insanlarla birgəyaşayışda mümkündür

Mənbələrə keçid [1](#); [2](#); [3](#);

Tapşırıqlara keçid: [25.1](#); [25.2](#); [25.4-25.7](#)

- 25.4.** Mətnlə əlaqədar olaraq Mamardaşvilinin nəyi “Minimal həyat” adlandırdığını izah edin?
- 25.5.** Mamardaşvili Oktyabr inqilabı ilə əlaqədar dediklərində nəyi nəzərdə tutur: “Dövlət hər şeyə müdaxilə etməyi qərara aldı”.
- 25.6.** Fərdi və ümumi məkanın ayrılmasının nə demək olduğunu izah edin. Fikrinizcə, bu, mülki cəmiyyətin mövcudluğu üçün nəyə görə vacib şərtidir?
- 25.7.** Gürcüstanda adamların fərdi məkanının nə dərəcədə qorunduğunu dəlillərlə müzakirə edin.

Mənbələrə keçid: [1](#); [2](#); [3](#);

Tapşırıqlara keçid: [25.1](#); [25.2](#); [25.3](#);